

DOI: 10.32347/2786-7269.2026.17.91-102

УДК 728.8.035.2.025.5(477):724.1]-049.34 д. арх., професор **Івашко Ю.В.**,  
yulia-ivashko@ukr.net, ORCID: 0000-0003-4525-9182, h-20,  
Київський національний університет будівництва і архітектури,  
кандидат технічних наук, доцент **Дмитренко А.Ю.**,  
ab.Dmytrenko\_AU@nupp.edu.ua, ORCID: 0009-0002-1672-5973, h-13,  
Національний університет «Полтавська політехніка ім. Ю. Кондратюка»

## **ПРИСТОСУВАННЯ МІСЬКОГО ОСОБНЯКА ПІД ГРОМАДСЬКУ ФУНКЦІЮ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ОСОБНЯКА Ф. ТЕРЕЩЕНКА У МІСТІ КИЄВІ)**

*Досліджено маловідомі факти з історії будинку, відомого як особняк Федора Терещенка, де нині розташована «Київська картинна галерея» (колишній Музей російського мистецтва). Наведено стилістичну характеристику будинку, його композиційні і морфологічні особливості, авторські прориси з архівних креслеників об'єкта. Описано історію будівництва об'єкта, авторів проєкту і власників, зміну первинної житлової функції на музейну. Охарактеризовано музейну діяльність у мирний час і в часи російсько-української війни, проаналізовано зміни, обумовлені сучасними загрозами.*

*Ключові слова: міський особняк; пристосування пам'ятки архітектури; громадська функція; історія; Київська картинна галерея; музейна експозиція; загрози воєнного часу.*

**Вступ.** Будинок Київської картинної галереї, який десятиліттями мав назву Музею російського мистецтва, є одним з найвідоміших в Україні через поєднання унікальної колекції і вишуканої псевдокласичної архітектури. Його ще часто називають особняком Терещенків, що є правдою – музейний заклад дійсно розташований в колишньому особняку підприємця і мецената Федора Терещенка. Втім, майже ніколи не згадується факт, що Терещенко придбав садибу з вже існуючим будинком і просто дещо перебудував його.

А первісною власницею садиби з псевдокласичним особняком була дружина маловідомого інженера-архітектора Чаплинського. До 1917 року відомі архітектори і цивільні інженери, як правило, мали власні садиби, а то й декілька. З міркувань безпеки такі садиби вони могли записувати на інших членів родини, найчастіше на своїх дружин – практика, яку активно використовують і зараз можновладці в багатьох країнах.

**Постановка проблеми.** Міський особняк XIX – початку XX століття на сьогодні є тим різновидом історичної забудови Києва, якому чи не найбільше загрожує знищення. Серед найяскравіших прикладів – т. зв. «особняк Багговута» по вул. Загорівська (кол. Багговутівська) 16; «будинок з мухами» по вул. Володимирській, 93; будинок купця Івана Шишкіна по вул. Волоська-Іллінська, 14/5; будинок Міллера по вул. Гоголівській, 32; знесена у липні 2024 р. садиба Зеленських по вул. Олександра Кониського, 22 тощо [1]. Усі вищезгадані особняки – як загрожені, так і знищені – мають одну спільну рису: вони знаходилися у приватній власності й внаслідок невеликої площі й малої поверховості були малоцікавими з комерційної точки зору для власників, які прагнули звести на їх місці нові будівлі більшої площі й поверховості. При цьому навіть статус пам'ятки архітектури не рятує будівлю від знищення внаслідок доведення її до аварійного стану, «випадкового» підпалу та інших причин.

На цьому тлі досвід успішного збереження і активного сучасного використання особняка Терещенків заслуговує на вивчення. Вивчення ж досвіду збереження пам'ятки архітектури, своєю чергою, неможливе без повних і достовірних відомостей про її історію. По багатьох історичних об'єктах Києва інформація залишається неповною, або взагалі відсутня. Це пов'язано з тим, що частина архівних документів не збереглася через бурхливі події XX століття. До того ж, частина документів, особливо по будинках початку XX століття, зберігалася у домовласників і так була втрачена. Це призвело до того, що інформація по будинках Києва до початку XX століття представлена в архівах м. Києва набагато повніше, ніж по будинках Києва починаючи з початку XX століття. В таких випадках встановити ім'я власника об'єкта можна по книгах «Адресная и справочная книга «Весь Киев» на окремі роки, які є в фондах бібліотеки ім. Вернадського.

Представлене дослідження – це результат тривалої роботи з фондами Державного архіву м. Києва [2] і «Адресной и справочной книги «Весь Киев» на окремі роки. Це дало можливість висвітлити маловідому історію будинку до придбання його меценатом Терещенком і таким чином створити доповнену цілісну картину розвитку особняка від початку будівництва і до умов функціонування Національного музею «Київська картинна галерея» в умовах російсько-української війни.

**Актуальність** дослідження полягає у доповненні історії зведення, використання та перепрофілювання пам'ятки житлової архітектури – особняка Терещенка (нині – Національного музею «Київська картинна галерея») невідомими фактами і таким чином створенні цілісної картини будинку від початків і до сьогодні.

**Мета дослідження** полягала в тому, аби висвітлити маловідомі факти з історії особняка Терещенка та проаналізувати особливості його сучасного використання в умовах воєнного часу.

**Задачі дослідження** полягали в наступному:

- описати історію зведення міського особняка на вул. Терещенківській;
- надати коротку архітектурну характеристику об'єкта;
- висвітлити досвід його перепрофілювання під громадську функцію та використання у статусі державного музею;
- охарактеризувати вплив війни на сучасне використання музею та організацію музейної експозиції.

**Наукова новизна** дослідження полягає у введенні в науковий оборот архівних відомостей про особняк Терещенка від початку його будівництва, прорисів з архівних креслень, у дослідженні розвитку та функціонування цього об'єкта в часі – від початку будівництва і до сьогодні.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Мета дослідження та поставлені задачі обумовили необхідність опрацювання наукових джерел за наступними напрямками:

Для доповнення отриманих висновків опрацьовувались наукові джерела за такими напрямками:

- архівні фонди [2];
- дослідження про українських архітекторів досліджуваного періоду [3];
- дослідження еволюції міського житла у ХІХ – на початку ХХ століть [4];
- аналіз українського та зарубіжного досвіду зміни функціонального призначення пам'ятки архітектури з метою її збереження та сучасного використання [5 – 10];
- статті, що висвітлюють окремі аспекти збереження та реставрації історичної забудови історичних міст кінця ХІХ – початку ХХ століття [11, 12];
- статті, які висвітлюють особливості музейної діяльності під час війни в Україні [12, 13, 14];
- офіційний сайт Національного музею «Київська картинна галерея» [15].

**Основна частина.** Маловідомим лишається факт, що первісною власником садиби з вишуканим двохповерховим псевдокласичним будинком по вул. Терещенківській, 9, де зараз розташований Національний музей «Київська картинна галерея» (колишній Музей російського мистецтва), був не Ф.Терещенко, а дружина цивільного інженера Марія Теофілія Чаплинська [2].

Ім'я її чоловіка, Володимира (Владислава) Ромуальдовича Чаплинського, ймовірно, польського походження, сьогодні майже не зустрічається в науковій літературі. Судячи зі свідчень, зібраних В. Тимофієнком [3], особливо значного сліду в історії архітектури України і Києва зокрема, він не залишив: як і інші

цивільні інженери того часу, в середині XIX століття закінчив Петербурзьке Будівельне училище, отримавши звання «архітекторського помічника» і чин X класу [3, с.397]. Після праці у Ставрополі отримав звання інженера-архітектора. Рік пропрацював у Київському будівельному управлінні й у віці сорока років вийшов у відставку [13, с.397].

Утім, вже через рік, у січні 1875 року, інженер-архітектор Чаплинський отримав згідно контракту з Київською міською управою ділянку порожньої міської землі під будівництво цегляного житлового будинку на Університетській площі, 18 (так тоді називалася територія сучасної вул. Терещенківської). Згідно з планом Києва 1874 року ця ділянка була віднесена до I розряду і звільнялася від еспланадних обмежень 1872 року. Площа ділянки складала 673,5 кв. сажнів (Рис. 1).

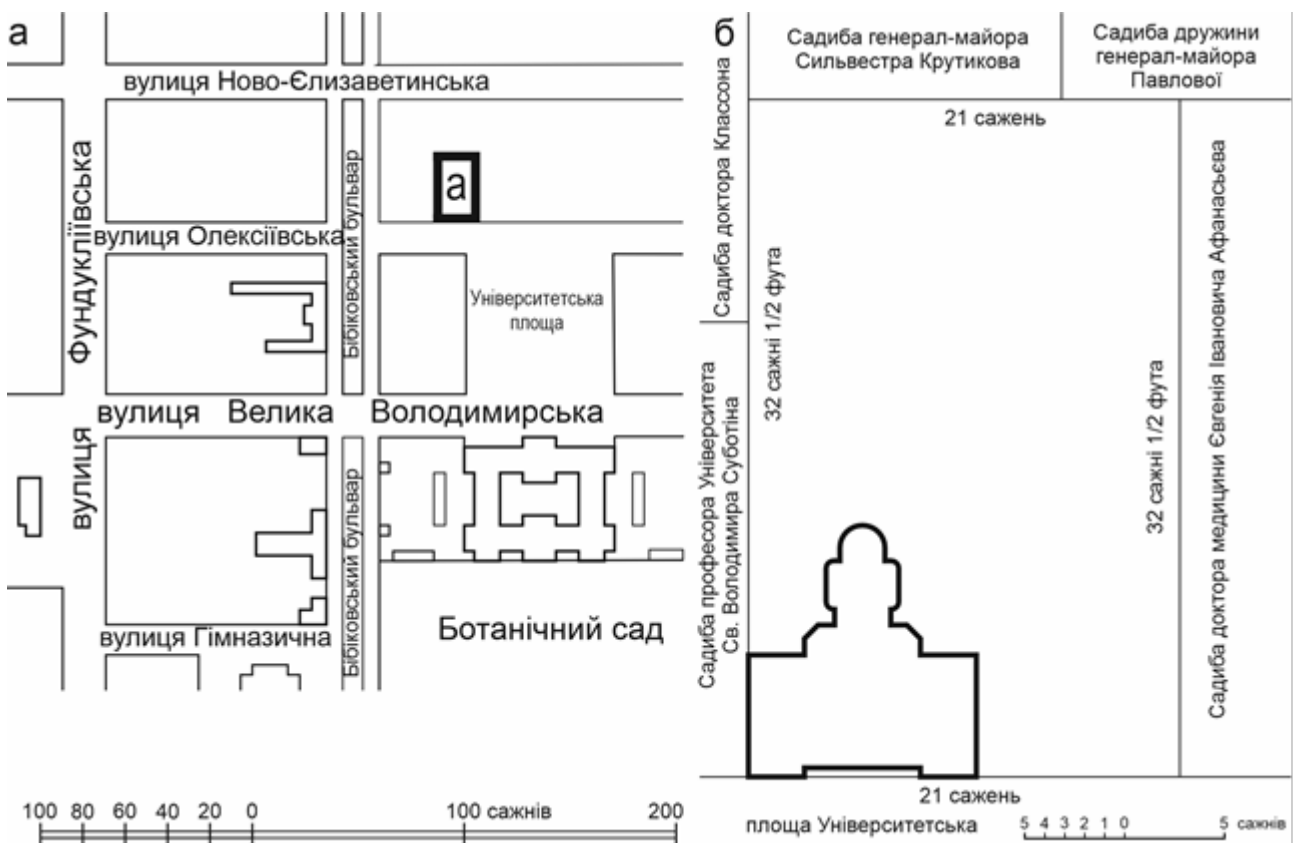


Рис. 1. Ситуаційна схема та генеральний план ділянки особняка.  
Івашко за архівними матеріалами [2].

Креслення Ю.

Приблизно в той самий час розпочинається активна забудова і вільних ділянок по сусідству. Так, сусідня ділянка № 17 згідно з контрактом із Київською міською управою була передана під забудову доктору медицини Афанасьєву, ділянка № 19 – професору Університету Святого Володимира Суботіну. З ділянкою № 18 з боку вул. Ново-Єлизаветинської (кол.

Пушкінська, з 2022 – вул. Є. Чикаленка) межували ділянки № 28 і 31, які належали генерал-майору Крутикову і дружині генерал-майора Павловій.

Саме у 1874–1875 роках розпочалася активна забудова вулиці Ново-Єлизаветинської, де жило багато професорів Університету Святого Володимира.

Отримавши ділянку від Київської міської управи, інженер-архітектор Чаплинський згодом оформив її на дружину, й у червні 1877 року вона подала прошення до Київської міської управи про дозвіл на будівництво в садибі № 18 у Либідській частині м. Києва двоповерхового кам'яного будинку за проектом архітектора Володимира Миколайовича Ніколаєва. Дозвіл було отримано за умови дотримання правил будівництва мурованих об'єктів.

У Державному архіві м. Києва зберіглася підписка відповідального архітектора про здійснення авторського нагляду за будівництвом, датована 25 липня 1877 року: «Я, нижеподписавшийся классный художник архитектуры Владимир Николаев на основании статьи 337 строительного Устава даю подписку в том, что имея право производить постройки согласно статьи 195 того же Устава принял на себя надзор и руководство при постройке каменного дома в усадьбе жены инженера-архитектора Марии Чаплинской и обязуюсь ответственность за правильность произведенных работ» [2].

Згідно з вимогами до проекту, зовнішні стіни мали бути товщиною не менше ніж 2,5 цеглини.

Проект будинку в садибі Чаплинської затвердив Київський міський голова, один з членів міської управи і архітектор Адольф-Фрідріх Карлович Геккер, який на той час займав посаду київського міського архітектора (Рис.2).

Розроблений Володимиром Миколайовичем Ніколаєвим проект особняка помітно відрізнявся від схожих малоповерхових об'єктів Києва в стилі історизму. Хоча будинок Чаплинської не був прикладом традиційного класицизму кінця XVIII-початку XIX століття, втіленого, наприклад, в палацах в Батурині, Сокиринцях, Качанівці, проте архітектору вдалося створити виразний образ «міні-палацу», гармонійно включивши до композиції головного фасаду, вхідної частини, обрамування вікон і бічних крил головного фасаду такі морфологічні ознаки класицизму як трикутні фронти, півциркульні і прямокутні пілястри стилізованого псевдодоричного ордеру в завершеннях,

Фасад – центрально-симетричний, композиція підпорядкована трьома осями: головна вісь проходить через вхід і вікно другого поверху над ним, дві інші осі – через центральні вікна і фронти бічних крил, виділених незначним виступом стіни.

Кімнати на другому поверсі групувалися вздовж головної осі. Відкриті парадні сходи пов'язували перший і другий поверхи, однак існував і другий,

«непарадний» вхід з гвинтовими сходами нагору (Рис. 2). У розплануванні другого поверху було використано традиційний анфіладний принцип. Наступними власниками садиби стала відома родина цукрозаводчиків Терещенків, і в 1882–1884 роках колишній будинок Чаплинської був дещо перебудований за проєктом російського архітектора, академіка архітектури Андрія Леонтійовича Гуна, а самими роботами керував первісний автор проєкту В. Ніколаєв. Утім, первісний задум головного фасаду в цілому зберігся.

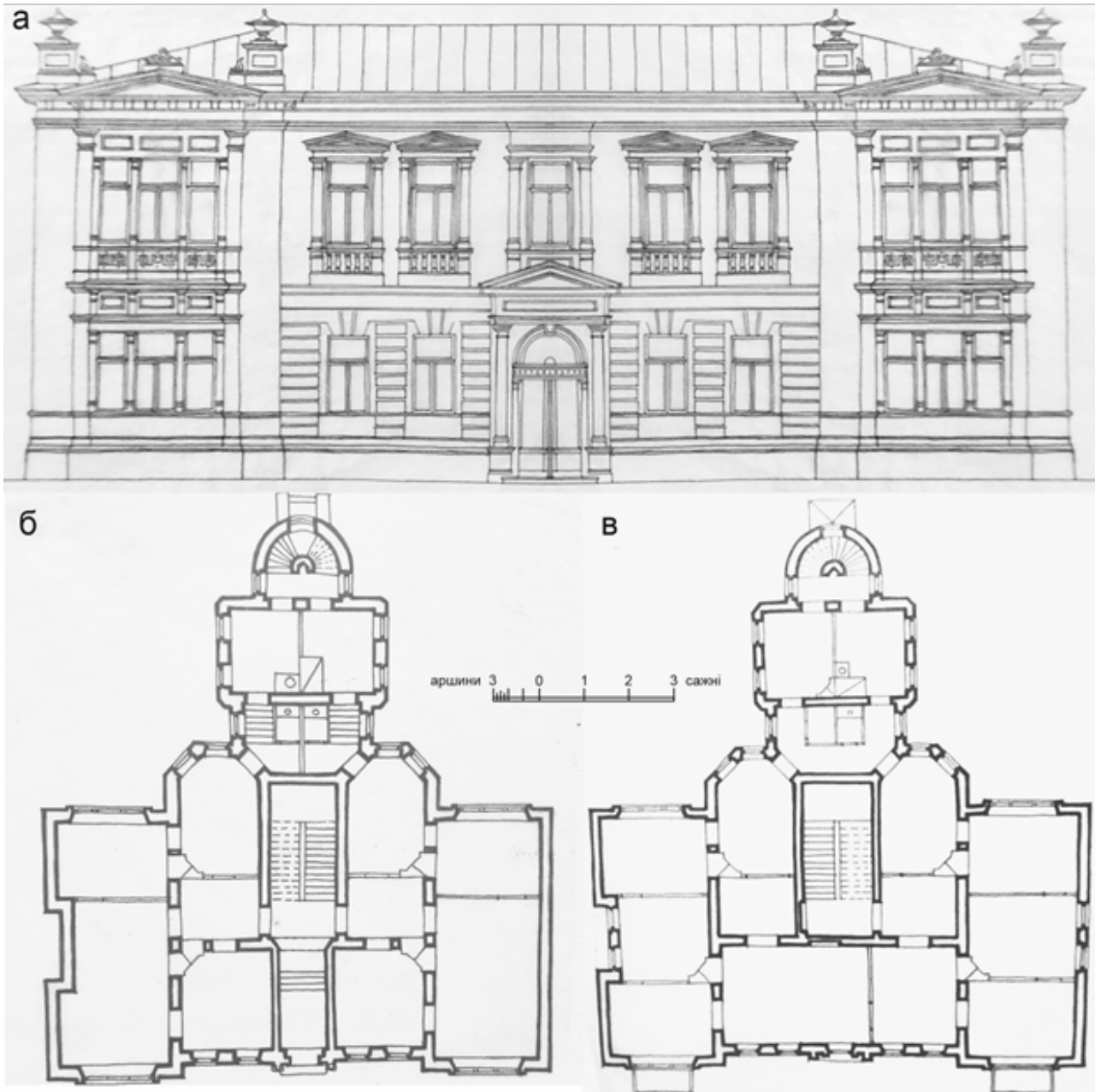


Рис. 2. Проєкт особняка: головний фасад (а), плани 1 і 2 поверхів (б, в). Прориси Ю. Івашко по архівних матеріалах [2]

Андрій Леонтійович Гун був відомий як автор проєктів в Москві і Петербурзі. Саме там він отримав визнання як автор петербурзького палацу

князя Володимира Олександровича, прибуткових будинків і цивільних об'єктів. В Україні він брав участь лише у двох проєктах: це вже згаданий особняк Терещенків і Анастасіївський собор у Глухові, збудований приблизно тоді ж, у 1885–1886 роках.

У перебудованому особняку знаходилася найбільша в Україні колекція творів мистецтва родини промисловців, колекціонерів і меценатів Терещенків. У листопаді 1922 року за сприяння Всеукраїнської академії наук тут було відкрито Київську картинну галерею.

Спочатку колекція налічувала лише двісті артефактів. Пізніше вона була доповнена експонатами з Центрального музейного фонду і закладів Києва, тож в каталозі галереї 1928 року згадується вже 300 експонатів. В 1936 році Київську картинну галерею перейменовано на Музей російського мистецтва.

Станом на початок 1940-х років Музей вважався одним з найвідоміших на теренах СРСР. Завдяки евакуації частини колекцій в часи Другої світової війни їх вдалося зберегти, однак ті експонати (понад 1500), які залишилися у Києві, були вивезені нацистською окупаційною владою. Повоєнне поновлення збірки музею відбувалося через закупівлі експонатів, музейні обміни і дарунки меценатів.

У роки незалежності увага була звернута на збирання і експозицію робіт українських митців. Змінився і статус музею: з 2011 року він має статус національного, а з 2017 року згідно з рішенням Київської міської ради йому повернуто первісну історичну назву – Київська картинна галерея.

Станом на початок російсько-української війни колекція Київської картинної галереї налічувала понад 14 тисяч експонатів. Втім, події російсько-української війни докорінно змінили підходи до музейництва. Для збереження колекцій їх було тимчасово прибрано з експозицій або переміщено до партнерських музеїв, а замість цього зроблено акцент на виставковій діяльності: фотовиставки, твори молодих митців, приватні колекції. Під час війни постійні колекції експонуються в партнерських музеях за кордоном.

Зокрема, реалізовані такі виставкові проєкти в Києві: «Самаркандська епопея українських художників. 1941–1944», «Закарпатська школа живопису», «Під Різдвяною Зіркою», «Олексій Шовкуненко. Херсон – Київ», «Всесвіт Володимира Микити», «Віч-на-віч з Миколою Ґе», «Терещенківська, 9». Міжнародні виставкові проєкти: «Народжені Україною» у Художньому музеї Базеля (Kunstmuseum Basel, Швейцарія), «Від сутінок до світання» у Музеї мистецтва та історії Женєви (Musée d'art et d'histoire de Genève, Швейцарія), «Бастіон: українські митці про війну» в Сілезькому музеї в Катовіце (Muzeum Śląskie w Katowicach, Польща) [15].

**Висновки.** На основі опрацювання маловідомих архівних фондів доповнено історію відомого особняка Федора Терещенка до початку його придбання відомим промисловцем. Таким чином, була доповнена відсутня ланка в долі цього видатного об'єкта, а висвітлення його функціонування як музею в мирний і воєнний час дозволило простежити, як в умовах загрози для унікальних колекцій традиційна музейна функція трансформується в бік галерейно-виставкової. Оскільки в умовах війни існує пряма загроза втрати артефактів, їх або переміщують тимчасово до партнерських музеїв за кордон, або переносять до спеціальних сховищ, а зали наповнюють тимчасовими фотовиставками, виставками робіт молодих митців, експонують приватні колекції.

### Список літератури

1. The Map of Abandoned and Damaged Buildings / Renovation Map. URL: <https://renovationmap.org/en/map?region=kyiv> (дата звернення: 05.02.2026).
2. Державний архів м. Києва. Ф.163, оп.41, № 1301.
3. Тимофієнко В. Зодчі України кінця XVIII – початку XX століть. Київ: НДІТІАМ, 1999. 477 с.
4. Chernyshev D., Ivashko Y., Ivashko O., Dmytrenko A., Ciepłucha W. From a Mansion to a Tenement House: The Evolution and Preservation of the Historical Development of Ukrainian Cities from the Late Nineteenth and Early Twentieth Centuries. *Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation*, 2023. No. 73. P. 16–23. DOI: 10.48234/WK73MANSION.
5. Ivashko Y., Pabich M., Toporkov V., Kravchuk O., Bigaj P. Problems of Repurposing the Monuments of Residential Architecture for Cultural and Artistic Function. *International Journal of Conservation Science*, 2025. Vol. 16, iss. 2. P. 947–964. DOI: 10.36868/IJCS.2025.02.13.
6. Ivashko Y., Serafin A., Sleptsov O., Pawłowska A., Ivashko O. Modern Use of the World Heritage Site – Villa Tugendhat in Brno and Its Significance for Modern Architecture. *International Journal of Conservation Science*, 2025. Vol. 16, spec. iss. P. 623–632. DOI: 10.36868/IJCS.2025.si.19.
7. Wójtowicz-Wróbel A., Ciepela A., Blazy R., Papież R., Kulis D., Przesmycka E., Dumitru G., Sandu I. Function as an Opportunity to Preserve Historic Sites: A Study of Szczawnica Using Environmental, Social and Corporate Governance (ESG) Instruments and Artificial Intelligence (AI) Tools. *International Journal of Conservation Science*, 2025. Vol. 16, iss. 4. P. 1877–1900. DOI: 10.36868/IJCS.2025.04.19.
8. Paprzyca K., Oleś W., Tišliar P., Ivashko Y., Dmytrenko A. Modern Use of Historical Castles with Underground Premises (On Examples of Castles in Oświęcim and Špilberk in Brno). *International Journal of Conservation Science*, 2025. Vol. 16, spec. iss. P. 409–424. DOI: 10.36868/IJCS.2025.si.04.

9. Baera C., Gruin A., Enache F., Bolborea B., Chendes R.-V., Ciobanu A., Varga L., Sandu I., Corbu O. Opportunities Regarding the Innovative Conservation of the Romanian Vernacular Urbanistic Heritage. *International Journal of Conservation Science*, 2023. Vol. 14, iss. 3. P. 913–936. DOI: 10.36868/IJCS.2023.03.09.
10. Ivashko Y., Shcheviova U., Zolotar L., Ivashko O., Dmytrenko A., Urakina A., Początko M., Rubtsova S. Peculiarities of the “Provincial Secession” Style Development in Ukraine at the Beginning of the 20th Century and Modern Problems of Its Monuments Preservation in War Time. *International Journal of Conservation Science*, 2024. Vol. 15, spec. iss. 1. P. 321–334. DOI: 10.36868/IJCS.2024.SI.24.
11. Ivashko Y., Kuśnierz K., Krupa M., Gryglewski P., Dmytrenko A., Sandu I. Ways of Performance and Preservation of Monumental Art Works on the Facades of Architectural Monuments of the 19th – Early 20th Century. *International Journal of Conservation Science*, 2021. Vol. 12, iss. 4. P. 1209–1232.
12. Ivashko Y., Korovkina A., Yermolenko I., Tovbych V., Kusnierz-Krupa D., Kobylarczyk J. Finishing Materials for Facades and Interiors of Art Nouveau Buildings. Examples of Ukraine and Poland. *International Journal of Conservation Science*, 2021. Vol. 12, iss. 3. P. 935–960.
13. Ivashko Y., Pawłowska A. Transformations of Exhibitions in War-Affected Ukraine: 2024 Perspectives on Art-Driven Inclusion and Socialization. *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, 2025. Vol.13, iss.2. P. 43–63. DOI: 10.46284/mkd.2025.13.2.3.
14. Ivashko Y., Pawłowska A., Kuśnierz-Krupa D., Dmytrenko A. Problems of Replacing Museum Exhibitions During the Russian-Ukrainian War [Problematika nahrazování muzejních expozic během rusko-ukrajinské války]. *Museologica Brunensia*, 2024. Vol. 13, iss. 2. P. 38–45. DOI: 10.5817/MuB2024-2-4.
15. Національний музей «Київська картинна галерея». Офіційний вебсайт. URL: <https://knag.museum/index.php/uk/> (дата звернення: 05.02.2026).

Dr. of Science, Professor **Yulia Ivashko**,  
Kyiv National University of Construction and Architecture,  
PhD, Associate Professor **Andrii Dmytrenko**,  
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

### **ADAPTATION OF A CITY MANSION TO PUBLIC FUNCTION AS A MEANS OF PRESERVING AN ARCHITECTURAL MONUMENT (ON THE EXAMPLE OF F. TERESHCHENKO'S MANSION IN THE CITY OF KYIV)**

The article explores little-known facts from the history of the house known as Fedir Tereshchenko’s mansion, where the Kyiv Picture Gallery (former Museum of Russian Art) is now located. The stylistic characteristics of the house, its compositional and morphological features, and the author's sketches from the archival

drawings of the object are presented. The history of the construction of the object, the authors of the project, and the owners, the change of the primary residential function to the museum function, are described. The museum's activities in peacetime and during the Russian-Ukrainian war are characterized, and the changes caused by modern threats are analyzed. The relevance of the research lies in supplementing the history of the outstanding object – the Tereshchenko mansion – of the Kyiv Art Gallery with unknown facts and thus creating a holistic picture of the building from its beginnings to the present day.

The purpose of the study was to highlight little-known facts from the history of the Tereshchenko mansion and analyze the features of its modern use in wartime conditions.

The objectives of the study were as follows:

- to describe the history of the construction of the city mansion on Tereshchenkivska Street;
- to provide a brief architectural description of the object;
- to highlight the experience of its re-profiling for a public function and use in the status of a state museum;
- to characterize the impact of the war on the modern use of the museum and the organization of the museum exhibition.

It remains a little-known fact that the original owner of the estate with an elegant two-story pseudo-classical house at 9 Tereshchenkivska Street, where the National Museum "Kyiv Picture Gallery" (former Museum of Russian Art) is now located, was not F. Tereshchenko, but the wife of a civil engineer, Maria Teofilya Chaplinska.

The mansion project developed by Volodymyr Nikolaiev was noticeably different from similar low-rise buildings in Kyiv in the historicist style. Although the Chaplynska house was not an example of the traditional classicism of the late 18th and early 19th centuries, embodied, for example, in the palaces in Baturyn, Sokyryntsi, and Kachanivka, the architect nevertheless managed to create an expressive image of a “mini-palace”, harmoniously incorporating into the composition of the main facade such morphological features of classicism as triangular pediments, semicircular and rectangular pilasters of a stylized pseudo-Doric order in the ends, the entrance part, and the framing of the windows and side wings of the main facade.

The next owners of the estate were the famous Tereshchenko family of sugar manufacturers, and in 1882–1884 the former Chaplinskaya house was rebuilt according to the design of the Russian architect, academician of architecture Andrey Leontiyovich Hun, and the works themselves were supervised by the original author of the project, Volodymyr Nikolayev.

The scientific novelty of the study lies in the introduction into scientific circulation of archival information about the Tereshchenko's mansion from the beginning of its construction, sketches from archival drawings, and in the study of the development and functioning of this object over time, from the beginning of construction to the present day.

Keywords: city mansion; adaptation of an architectural monument; public function; history; Kyiv Art Gallery; museum exhibition; threats of wartime.

## REFERENCES

1. The Map of Abandoned and Damaged Buildings. Renovation Map. Retrieved February 5, 2025, from <https://renovationmap.org/en/map?region=kyiv> {in English}
2. State Archives of Kyiv. [Derzhavnyi Arkhiv m. Kyieva]. Fund 163 description 41 No. 1301. {in Russian}
3. Tymofiienko V. Ukrainian architects of the late 18th – early 20th centuries. [Zodchi Ukrainy kintsia XVIII – pochatku XX stolit']. Kyiv: NDITIAM, 1999. {in Ukrainian}
4. Chernyshev D., Ivashko Y., Ivashko O., Dmytrenko A., Cieplucha W. (2023). From a Mansion to a Tenement House: The Evolution and Preservation of the Historical Development of Ukrainian Cities from the Late Nineteenth and Early Twentieth Centuries. *Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation*, 73, 16-23. DOI: 10.48234/WK73MANSION. {in English}
5. Ivashko Y., Pabich M., Toporkov V., Kravchuk O., Bigaj P. (2025). Problems of Repurposing the Monuments of Residential Architecture for Cultural and Artistic Function. *International Journal of Conservation Science*, 16(2), 947-964. DOI: 10.36868/IJCS.2025.02.13. {in English}
6. Ivashko Y., Serafin A., Sleptsov O., Pawłowska A., Ivashko O. (2025). Modern Use of the World Heritage Site – Villa Tugendhat in Brno and Its Significance for Modern Architecture. *International Journal of Conservation Science*, 16(S.I.), 623-632. DOI: 10.36868/IJCS.2025.si.19. {in English}
7. Wójtowicz-Wróbel A., Ciepiela A., Blazy R., Papież R., Kulis D., Przesmycka E., Dumitru G., Sandu I. (2025). Function as an Opportunity to Preserve Historic Sites: A Study of Szczawnica Using Environmental, Social and Corporate Governance (ESG) Instruments and Artificial Intelligence (AI) Tools. *International Journal of Conservation Science*, 16(4), 1877-1900. DOI: 10.36868/IJCS.2025.04.19. {in English}
8. Paprzyca K., Oleś W., Tišliar P., Ivashko Y., Dmytrenko A. (2025). Modern Use of Historical Castles with Underground Premises (On Examples of Castles in Oświęcim and Špilberk in Brno). *International Journal of Conservation Science*, 16(S.I.), 409-424. DOI: 10.36868/IJCS.2025.si.04. {in English}

9. Baera C., Gruin A., Enache F., Bolborea B., Chendes R.-V., Ciobanu A., Varga L., Sandu I., Corbu O. (2023). Opportunities Regarding the Innovative Conservation of the Romanian Vernacular Urbanistic Heritage. *International Journal of Conservation Science*, 14(3), 913-936. DOI: 10.36868/IJCS.2023.03.09. {in English}
10. Ivashko Y., Shcheviova U., Zolotar L., Ivashko O., Dmytrenko A., Urakina A., Początko M., Rubtsova S. (2024). Peculiarities of the “Provincial Secession” Style Development in Ukraine at the Beginning of the 20th Century and Modern Problems of Its Monuments Preservation in War Time. *International Journal of Conservation Science*, 15(S.I.), 321-334. DOI: 10.36868/IJCS.2024.SI.24. {in English}
11. Ivashko Y., Kuśnierz K., Krupa M., Gryglewski P., Dmytrenko A., Sandu I. (2021). Ways of Performance and Preservation of Monumental Art Works on the Facades of Architectural Monuments of the 19th – Early 20th Century. *International Journal of Conservation Science*, 2 (4), 1209-1232. {in English}
12. Ivashko Y., Korovkina A., Yermolenko I., Tovbych V., Kusnierz-Krupa D., Kobylarczyk J. (2021). Finishing Materials for Facades and Interiors of Art Nouveau Buildings. Examples of Ukraine and Poland. *International Journal of Conservation Science*, 12 (3). 935-960. {in English}
13. Ivashko Y., Pawłowska A. (2025). Transformations of Exhibitions in War-Affected Ukraine: 2024 Perspectives on Art-Driven Inclusion and Socialization. *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, 13 (2), 43-63. DOI: 10.46284/mkd.2025.13.2.3. {in English}
14. Ivashko Y., Pawłowska A., Kuśnierz-Krupa D., Dmytrenko A. (2024). Problems of Replacing Museum Exhibitions During the Russian-Ukrainian War [Problematika nahrazování muzejních expozic během rusko-ukrajinské války]. *Museologica Brunensia*, 13(2), 38-45. DOI: 10.5817/MuB2024-2-4.11. {in English}
15. National Museum “Kyiv Art Gallery” [Natsionalnyi Muzei “Kyivs’ka kartynna halereia”]. Official website. Retrieved February 5, 2025, from: <https://knag.museum/index.php/uk/> {in Ukrainian}